

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Součkové a soudců Mgr. Daniely Zemanové, JUDr. Milana Kamlacha, JUDr. Vojtěcha Šimíčka a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobkyně **N. P.**, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, se sídlem Nad Štolou 3, pošt. schránka 21/OAM, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 18. 4. 2006, čj. OAM-860/VL-20-ZA-03-2005, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 56 Az 130/2006, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 6. 2006, čj. 56 Az 130/2006 - 19,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 6. 2006, čj. 56 Az 130/2006 - 19, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 18. 4. 2006, čj. OAM-860/VL-20-ZA-03-2005, nebyl žalobkyni (dále též „stěžovatelka“) udělen azyl v České republice podle § 12, § 13 odst. 1 a 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu), ve znění pozdějších předpisů. Na žalobkyni byla tímž rozhodnutím žalovaného vztažena překážka vycestování podle § 91 zákona o azylu. Proti rozhodnutí žalovaného podala žalobkyně včasnou správní žalobu, pro řízení o níž požádala soud o ustanovení zástupce.

Dne 18. 5. 2006 byla žalobkyni doručena výzva krajského soudu k předložení řádně vyplněného potvrzení o osobních, majetkových a výtěžkových poměrech a ke sdělení, jakým způsobem a v jaké výši žalobkyně platí nájem ubytovatelé a jak si opatřuje finanční prostředky na výživu a ošacení a k doložení těchto tvrzení listinnými důkazy, jinak soud návrh na ustanovení zástupce zamítne. Žalobkyně toto potvrzení soudu ve stanovené lhůtě zaslala, všechny kolonky týkající se majetku, příjmů a sociálních dávek v něm proškrtala

a sdělila, že čeká na rozhodnutí ve věci azylu a v současné době nemá právo být zaměstnána. Dále uvedla, že studuje český jazyk, aby mohla být zaměstnána a že jí občas poskytují pomoc rodiče a církvev.

Usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 12. 6. 2006, čj. 56 Az 130/2006 - 19, byl zamítnut návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o žalobě. Soud uvedl, že žalobkyně na základě výzvy soudu sdělila, že čeká na rozhodnutí o azylu a proto zatím nemůže být zaměstnána. Zbylé kolonky v potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech žalobkyně proškrtna a doplnila, že studuje češtinu, aby mohla být zaměstnána a že jí rodiče a církve občas poskytují pomoc. Soud uvedl, že jelikož žalobkyně svá skutková tvrzení neprokázala žádnými listinnými důkazy, a nesdělila soudu, v jaké výši a jakým způsobem hradí nájem ubytovateli či pronajímateli a jak si opatřuje finanční prostředky na výživu a ošacení, neprokázala, že jsou u ní dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, resp. pro ustanovení zástupce. Soud proto žádost žalobkyně o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě zamítl a poučil ji o možnosti podání kasační stížnosti proti tomuto usnesení.

Proti tomuto usnesení podala stěžovatelka v zákonné lhůtě kasační stížnost, v níž vyslovila nesouhlas s usnesením Krajského soudu v Brně a uvedla, že tímto rozhodnutím byla porušena ustanovení § 37 odst. 2 a 4 Listiny základních práv a svobod, neboť navzdory tomu, že má každý právo na právní pomoc v řízení před soudy, jí nebyl advokát ustanoven. Stěžovatelka dále uvedla, že neovládá dostatečně český jazyk, aby se mohla v řízení lépe hájit; proto je přesvědčená o tom, že jí měl být ustanoven advokát a rovněž tlumočník. Stěžovatelka navrhla, aby usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 12. 6. 2006, čj. 56 Az 130/2006 - 19, bylo zrušeno a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení, v němž by jí byl ustanoven zástupce.

Vyjádření žalovaného k této kasační stížnosti nebylo podáno.

Kasační stížnost je přijatelná a důvodná.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a stěžovatelka v ní namítá důvody odpovídající § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. a jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán.

Po konstatování přípustnosti kasační stížnosti se Nejvyšší správní soud ve smyslu § 104a s. ř. s. dále zabýval otázkou, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Pokud by tomu tak nebylo, musela by být podle tohoto ustanovení odmítnuta jako nepřijatelná.

Jak Nejvyšší správní soud vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006 - 39, www.nssoud.cz, o případ přijatelnosti kasační stížnosti se může jednat mj. tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do právního postavení stěžovatele; příkladem toho může být např. hrubé pochybení krajského soudu v jednotlivém případě při výkladu hmotného či procesního práva. Nejvyšší správní soud dospěl poté v rozhodnutí ze dne 26. 7. 2006, čj. 3 Azs 35/2006 - 104, www.nssoud.cz, k závěru, že kasační stížnost je třeba považovat za přijatelnou i v případě zásadního procesního pochybení spočívajícího ve vybočení z ustálené soudní praxe při rozhodování o ustanovení zástupce účastníku řízení;

s odkazem na tato rozhodnutí shledal tedy Nejvyšší správní soud podanou kasační stížnost za přijatelnou.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že Krajský soud v Brně pochybil při posouzení toho, zda stěžovatelka doložila svá tvrzení týkající se majetkových poměrů a zda tedy byl splněn předpoklad pro osvobození od soudních poplatků. Soud odůvodnil zamítavý výrok svého usnesení tím, že stěžovatelka neprokázala listinnými důkazy, že jsou u ní dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. K tomu je zapotřebí poukázat na to, že stěžovatelka na výzvu soudu uvedla, že nevlastní žádný majetek a nemá žádné příjmy. Dále sdělila, že ji občas podporují rodiče a církve a že studuje češtinu, aby mohla být výhledově zaměstnána. Pokud jde o požadavek soudu, aby stěžovatelka doložila listinnými důkazy tvrzení o tom, že nemá žádný majetek ani příjmy, pak je zapotřebí zdůraznit jedno ze základních východisek dokazování v řízení před soudem spočívající v tom, že dokazovat nelze něco, co neexistuje. Jedná se o tzv. negativní důkazní teorii, o níž se pojednává mj. v publikaci Prof. JUDr. Aleny Winterové, CSc., a kol.: *Civilní právo procesní*, 4. vydání, Linde Praha, a. s., 2006, s. 279: *„Teorie negativní je založena na tom, že negativní skutečnosti nemohou být dokazovány, a je tedy ten, kdo tvrdí negativní skutečnost, od důkazního břemene osvobozen. Nedávný judikát NS ČR poskytuje pěkný příklad aplikace této teorie, když s poukazem na nemožnost dokazování negativní skutečnosti rozhodl, že žalovaný v bytovém sporu podle § 706 OZ není zatížen důkazním břemenem stran skutečnosti, že nemá vlastní byt, a tudíž opak toho – existenci vlastního bytu žalovaného – musí prokázat žalobce.“* Jediný důvod, na základě něhož soud dospěl k závěru, že u stěžovatelky není dán předpoklad osvobození od soudních poplatků, spočíval v souzené věci v neprokázání stěžovatelkou tvrzených skutečností prostřednictvím listinných důkazů. Jak již bylo výše uvedeno, svou nemajetnost stěžovatelka ani prokázat nemohla. Za této situace podle názoru Nejvyššího správního soudu nebylo možné dospět k závěru, že by stěžovatelka neprokázala předpoklad osvobození od soudních poplatků; krajský soud pochybil, když stěžovatelce přičetl k tíži nedokázání skutečností, které z povahy věci dokázat nemohla.

Podle názoru zdejšího soudu tedy krajský soud nesprávně posoudil splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků ze strany žalobkyně. Předpoklad osvobození od soudních poplatků je vedle skutečnosti, že návrh, pro řízení o němž se žádá o ustanovení zástupce, nesmí být zjevně neúspěšný, jednou z podmínek, které musejí být kumulativně naplněny, aby správní soud mohl účastníku řízení na jeho žádost ustanovit zástupce. Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. může být účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. V souzené věci stěžovatelka na základě výzvy soudu uvedla, že nemá žádný příjem ani majetek, že nemůže získat zaměstnání a občasnou pomoc jí poskytují rodiče a církve. Krajský soud tyto skutečnosti ve svém rozhodnutí shrnul v reprodukční části, poté však při hodnocení splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků dospěl ke strohému závěru, že jelikož stěžovatelka svá skutková tvrzení nedoložila žádnými listinnými důkazy, neprokázala dostatečně, že jsou u ní dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, resp. pro ustanovení zástupce. Soud tedy nesprávně posoudil otázku splnění předpokladu osvobození od soudních poplatků, neboť přičetl stěžovatelce k tíži neprokázání skutečností, které prokázat ani nemohla. Tímto přístupem soud stěžovatelce *de facto* odepřel právo na právní pomoc zakotvené mj. v čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod, podle něhož *„každý má právo na právní pomoc v řízení před soudy, jinými státními orgány či orgány veřejné správy, a to od počátku řízení“*. Podrobnosti pro to, za jakých podmínek je možné účastníku řízení ve správním soudnictví ustanovit zástupce, stanoví § 35 odst. 8 s. ř. s. Podle tohoto ustanovení *„navrhovatel, u něhož jsou předpoklady,*

aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování osoby uvedené v odstavci 2 platí v takovém případě stát“. Věc lze uzavřít tak, že postupem krajského soudu při rozhodování o ustanovení zástupce pro řízení o žalobě došlo k pochybení, jímž bylo stěžovatelce upřeno výše zmíněné ústavním pořádkem chráněné právo na právní pomoc.

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že usnesení Krajského soudu v Brně vycházelo z nesprávného posouzení právní otázky, zda stěžovatelka splňuje předpoklad osvobození od soudních poplatků nezbytný pro rozhodnutí o tom, zda se stěžovatelce ustanoví zástupce. Proto Nejvyšší správní soud kasační stížností napadené usnesení Krajského soudu v Brně podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil; současně věc vrátil Krajskému soudu v Brně k dalšímu řízení, v němž je tento soud podle odst. 3 téhož ustanovení vázán výše vysloveným právním názorem Nejvyššího správního soudu.

O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne podle § 110 odst. 2 s. ř. s. Krajský soud v Brně v novém rozhodnutí.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. října 2006

JUDr. Marie Součková
předsedkyně senátu